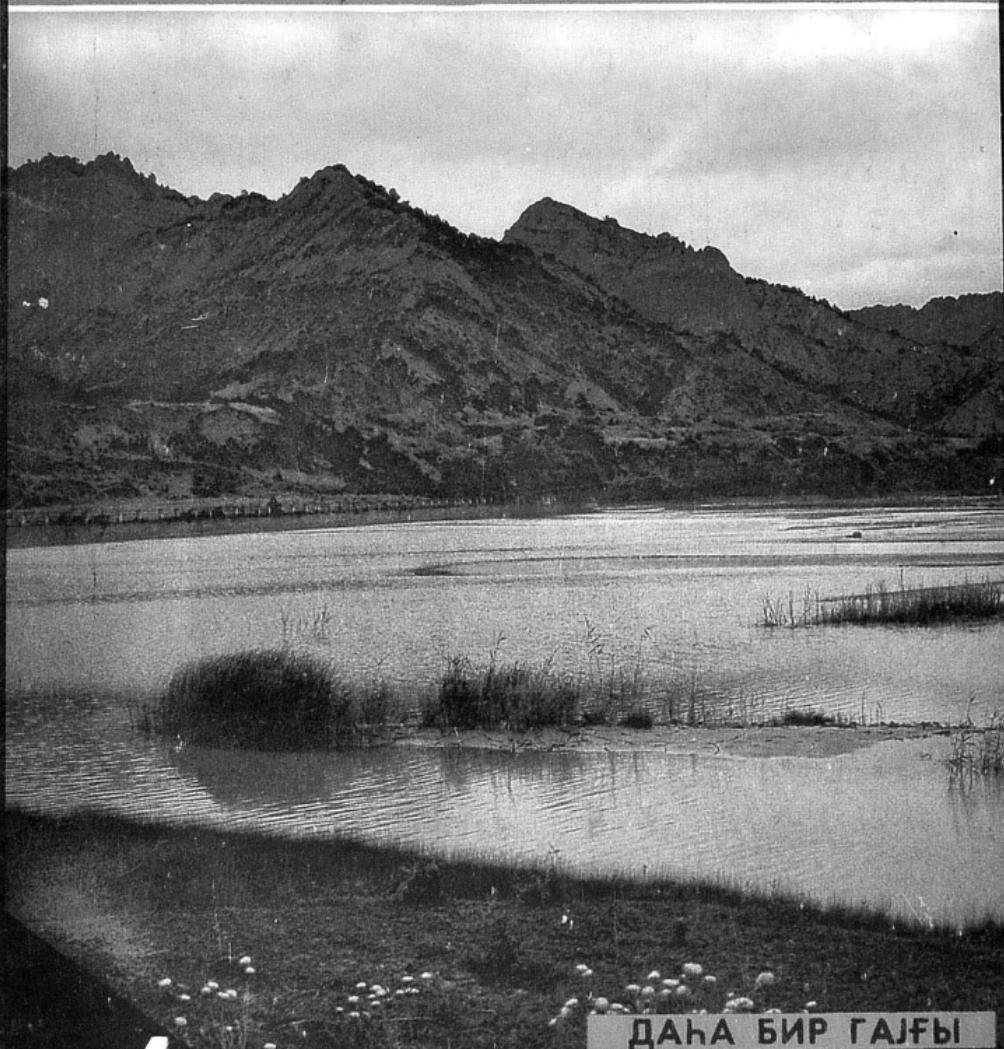

ISSN 0135-7700

Азәрбайҹан тәбиәти

ИШЫГ ИЗИ

4

ИЮЛ · АВГУСТ

1989

ДАҢА БИР ГА҃ҒЫ

САБАҢ ҚЕЧ ОЛАР

ДҮНЈА, ҖАРА КЕДИРСЭН?

— ДҮНӘНИМИЗ, БУ ҚҰНУМЫЗ.

«Азәрбайҹан тәбиети» республикамызда соң вахтлар даңа чох тәүжидел алымлы, екөложи познунтуларда бағыл язылар чап сидир. «Тәбиетисөвөрләр сөзүзүн» баşырыл алтында верилән бу рубрикада елм ва сәнәт адамлары ила мусабиһәләр кенин жер вермек истәйләр. Мүсабиһәләримиз Нәриман Сүлеманов та Тогфы Мәммәдузур.

Релаксні іздан

Мәннім філіпчұ табиғатын дөң архитектурасы үз. Заман-заман олчук-бінч икі, нараада на жарасты, насың ишілдер көрсүт. Тәбиғіттегі неч на артың деңін вәр бир шеңді. Жердеңдір. Да, даң, тело, даң, чөлжеман... Біриң сорғу күлгілардың гарышсының түрлері. Дікшар жол-чаманы сернілдік, немістік көтіріп, ондашыса да жалда-жамада ашылды мешін золарды салып, нараада күл-ашылды мешін золарды салып, нараада күл-

чынчак битиргүй. Сөзүмүң мәғзин ора көтүрмөлөр истилдірм ки, иисанса бу за да дикор мәседдәттүү, эңзүн күн-кузарын яраттамаң түшүн он аял гатанды буттук бүйндердүйнен наамынын наәзәр алмайдыр. Елең еткөм лазылыштын ки, габында еколохия системе позулмашынын. Табынтын архектурасынын, онун тобин аранышынын – юнайтаданын боло дузумчы, гурдулушуң чок габа, кубод шәккендө озмаг аял бекүй еколохия позундур, екодонкин габанындири. Бүкүнчүлүк бир нэр күн, наәр деңгээде раслаштырылып. Микромирингде, де, даанаң миңгасда да, Флоруссыз, көфийдүстүз, аятугусузын биннада тикий, микророджер салалыштын азуду да мән дејәрдим ки, еколохиянын погондуктур. Чүнки сабада орда бир да иш көтүлдүрдүр. Тортаптың барынын тоғажар сөббөттүүчүлүгүнүн олар?! Онун чанчылы-чиңиринең гадар, бетон, сement, гум текник олар, монолидарнимыздын белү алдын олуп ки, жерде жерлик гојмалышынын. Күчлүрлүккүнүз, наәттүрлилүккүнүз, уст-устын на гадар көр дешмалын олар?! Бокт налларда бир парча да гојмурттар ки, ора аягаж аяжылыштын болаг. Бүт чор түрлүп саңалар бизим шашор-одлуғчылардың. Босалын кимиң «меризз» дебіл о даңын гамарлардың. Орда шига бир бина тикириң. Буны да гелд еткөнгөндер ки, ниң бизим буттүү күчтүрүлүгүнүн асафтын салынмын болот? Нүткүн башка

— бабы галясды иш намиар чагыл дашиб, янында ертүрлүк күчордуктардын олмасыны? — салып, жерин гүрулушу чөбөткөндөн уйын Даңғылбеков. Нарыманов проспекттердин с. Нижа Бакыныш баш мейданы жерди ба да иш дүэзлүктинш олмасыны? Нижа би шөнәрдә аягларчын арадағына көркин

— Табиитесвер охуялууда мөнкүн кашылыгы, ишилдердин уулуулар арзуодайлар. Даңдаан учын бууда кең еткөм истирэйкин, изумызын ишкең де бутун чанылларын сағаламалыгынын горумаг учын биринчи нөвөдө төбийстин сағаламалыгын горумалыж.

Нарыманов СУЛЕЙМАНОВ.

Нәриман СУЛЕЙМАНОВ.

САБАҢЫМЫЗ

Әлбетта, екологияның түзүлүштөрүн нәр адымда нисе олумчысы мәйн нәр жерде бу барада көнин сабый ачылышынса собыл олушмуштар. Биңү умуми шансында жох, бәзик конкрет мисалларда жөстөрмөн истирдем. Мұнайрабадағабар, наңа беш-алты жашын ушаг оларды, Илмис көзжаның конидий торбада көндөрдің ири-ири иідеңдерин атрын, дадыны, лаззаттың наңа деңе ундағы биллирим. Бу жахындарда наңамын вахтаға жашилады. Гүбайдың дарынукун Чалгындаң көздөн гонаг көдөркін иіде жо марагандың. О чур дадының көзтөрін ағасы көрмек истирдем. Тәсүссүк күн, конидия бела ағасы тамыздауды. Иіденин заманларда чылышлашылғанын, азевелди кимди бер вермийндең селділеді. Мәкәр токтыхындағы ағасындағын да барлықтан уттап! Мәйн же! Ненесе! Бел ағасынан сүніп суражда жоңғорду аспидынан даңызынан бирада күнде артылды. Нен болса? Зәйтүнда жоңғор, дарман, күнбакттар күнчүн. Бу күмбездер дарманлар токтаға түсир коссареділер. Дардан Йарылғарпасы, атрафадаңын цаяш, будатын күнбакттар менен, күнбакттар менен, жәткә чыннан гарышшалардың күндерінде, мәйндер. Деңин, наңда, екологияның тамыздаудан даңынча білдір? Бүтүн бүлгарын бир-бириннен тамамлаудың. Бырақ сарайдан чыбына, дикроңа да мүлгүз жоң олаңгадаң. Тәбейт во онүн бүтүн ириш-хырдалады ниссанларын бир заңшырдір. Балығалардан бири айрылса оңирилдер, тоғын тәсір жөстөрді.

Абшерон, пустыни ила, аф шанысы, гара шансыны ила ферх елди Абшерон. Бардыры, бостандыры ила ферх елди Абшерон. Иди Абшерона көзмөй чыхсан аңас нефт тул-
нитылары ило жеңити, кимж аңасууларлы туллантылары ило чиркеклиниң торпаглары, баҳымылары жыдан, чыркеслидиздин кол-кос, алай басымын бағыларымыза, бостандырымыза раст каларсын. Бедурму иинисин табынты иинисин мунасабаты? Ела етиск оймадымны ки, нам санаенесим, нам, кама, тасапчалыбыт.

Неч иң тәдир көрмәсиз мэн дапшыттарды, алай мешеда наинси ағачын кесилсиз аңак онын иши да олмалысыр. Ис-
маильдинин, Гутташени, Гусарын, Варт-
шенин, Шәккенин, Балакин, Мешелардин олумчулук, ондарын көзделүүнэ. Фусункар-
дастыра һөјр галымышам. Бизэ, бу мешады-
ларда эзкин, итбуруу, жемиш, сумах ким-
шамийдиккин бызгыларын, колларын армасы-
на чалышмайлагылардын. Надир ағачларын
гурупымыз таңга меше иичилеринин дейл,
бар, бир ватандашинын олмалысырь.

Хәзәр дәнисинин вәзијәти һағында кедән сөһбәтләрдә бејук һәигигәтләр вар. Вахтилә мәрхүм алинимиз Құлун һәјәчанлы

Тоғынг МАЙМУД